

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 29 mars 1895, kl. 3 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.*

Uti en från Andra Kammaren till konstitutionsutskottet öfverlemnad motion, n:o 163, har herr A. W. Nilson från Lidköping föreslagit, att nedannämnda tre paragrafer i nu gällande riksdagsordning måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 60.

När ärende — — — — — derom tillåtas.

Omröstning skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en särskild der till afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

Eller alternativt:

När ärende — — — — — derom tillåtas.

Omröstning skall ske öppet och sålunda, att de ja-röstande

resa sig upp från sina platser och de nej-röstande förblifva sittande. Visar sig dervid skilnaden i röster så ringa, att talmannen förklarar sig ej kunna med visshet afgöra, huruvida ja eller nej är öfvervägande, eller begär någon af kammarens ledamöter ny omröstning, skall sådan ske medelst namnupprop. Befinnes dervid i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägge talmannen i en särskild dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

I de fall, 65 § omförmäler, verkställles omröstning endast medelst namnupprop.

§ 65.

När i fråga — — — — — Riksdagens beslut.

Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägge Andra Kammarens talman i en särskild dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 75.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — — — erfordras.

Under erinran, hurusom frågan om användandet af öppen omröstning i Riksdagens kamrar upprepade gånger efter den nuvarande representationsordningens genomförande varit föremål för behandling i Riksdagen, har motionären till stöd för den af honom nu föreslagna grundlagsändringen i främsta rummet åberopat de skäl, som blifvit anförda uti en vid 1889 års riksdag af herr P. Andersson i Högkil inom Andra Kammaren i ämnet väckt motion, uti hvilken hufvudsakligen framhållits, att karakteren af Riksdagens förhandlingar vore den, att de skulle vara offentliga. Riksdagstrycket vore tillgängligt för all-

mänheten, diskussionerna inom kamrarne vore offentliga, och allt, som derunder yttrades förvarades i protokollen; men vid det slutliga afgörandet af en stridsfråga kunde riksdagsmannen dölja sig bakom den slutna voterings sedeln och insvepa sig i ett hemlighetsmakeri, som stode i uppenbar strid med karakteren af en fullständig offentlighet. Att öppet och ärligt uttala sin öfvertygelse vore kärt för hvarje sjelfständig, redbar och tänkande man; för riksdagsmannen vore det en skyldighet. Man borde därför sätta honom i tillfälle att äfven vid omröstningar öppet afgifva sin röst och visa, att det hos honom funnes en man bakom ordet. Det alltmer ökade intresse, hvarmed allmänheten omfattade Riksdagens förhandlingar, berättigade den till att kunna erhålla fullständig kännedom såväl om det sätt, hvarpå besluten inom Riksdagen tillkomme, som ock hvarje särskild riksdagsmans åsichter i de på dagordningen stående frågorna. Enligt motionärens öfvertygelse hade allmänna opinionens kraf på öppen omröstning inom Riksdagen år från år ökat och komme fortfarande att ökas; och motionären funne detta naturligt, ty svenska folket hade obestriddligen rätt att kontrollera, huru dess representanter i nationalförsamlingen fullgjorde sitt ansvarsfulla, magtpåliggande uppdrag. För öfrigt hade nyssnämnda omröstningssätt häfd i åtskilliga, af motionären uppgifna, främmande stater och hade der på ett tillfredsställande sätt bestått profvet.

Dessa skäl egde, enligt herr Nilsons förmenande, ännu alltjemt oförminskad styrka; och hade han fördenskull nu föreslagit, att omröstning i kamrarne skulle ske öppet efter namnupprop. I likhet med herr Andersson skulle motionären icke hafva någon obenägenhet för att låta talmannen fälla utslaget i de helt visst mycket sällsynta fall, då vid frågors afgörande rösterna kunde befinnas lika delade. Men då motionären visste, att många, som i öfrigt vore gynsam stämde för reformen, funne detta senare stadgande mindre lämpligt, så länge talmannen utnämndes af Konungen, så hade motionären i stället föreslagit, att, när rösterna stälde sig lika, talmannen skulle i rösturnan nedlägga en ja-sedel och en nej-sedel, af hvilka den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen derefter upptog ur urnan, skulle afgöra omröstningens utgång.

Jemte den förändring, motionären i nu angifna rigtning föreslagit uti riksdagsordningens 60, 65 och 75 §§, syntes det motionären äfven förtjena att tagas i öfvervägande, huruvida icke genom ytterligare tillägg till 60 § ännu ett steg lämpligen kunde tagas till förenkling af omröstningarne inom kamrarne och till vinnande af en rätt väsentlig tidsbesparing. Det vore nemligen väl bekant, hurusom votering ofta begärdes i skä-

ligen oträngdt mål samt hurusom omröstningens utgång dervid ej sällan utvisade en öfverväldigande stor majoritet. Funnes det nu ett grundlagsstadgande, som tilläte talmannen att först söka utröna ungefärliga skilnaden i antalet ja- och nej-röstande genom att anmoda ena parten resa sig upp från sina platser, under det den andra förblefve sittande, skulle helt visst i ofantligt många fall resultatet så tydligt gifva vid handen, huru landet låge, att ytterligare omröstning i frågan måste betraktas såsom gagnlös och därför icke heller af någon påfordras. *Då* dessutom denna omröstningsform ej komme att upptaga nämnvärd tid, när ingen fullständig räkning af rösterna dervid behöfde ifrågakomma, men oftast vore ensam tillräcklig för utrönande af flertalets mening i föreliggande frågor; *då* minoriteten tvifvelsutan skulle i de flesta fall låta bero vid det såmedelst gifna svaret å dess yrkanden, utom, såsom kunde tänkas, i frågor af mera framstående vikt, der särskildt intresse förefunnes att lära känna den exakta röstsiffran för och emot något visst förslag; och *då* slutligen ingens rätt genom detta omröstningssätt kränktes, alldenstund det stode hvar och en fritt att begära ny omröstning medelst namnupprop, så torde i sammanhang med frågan om öfvergång från sluten till öppen omröstning i Riksdagens kamrar den af motionären nu antydda förenklingen böra anses väl värd att komma under ompröfning. Att ett sådant omröstningssätt förekomme i den tyska riksförsamlingen, såsom motionären trodde sig veta, och måhända i ännu flera, borde ock i mångas ögon göra det acceptabelt äfven hos oss. Öfvertygad alltså om nyttan af jemväl nu senast omordade reform, hade motionären därför tillåtit sig framlägga alternativt förslag i sådant syfte till ändrad lydelse af 60 §.

Vid icke mindre än elfva föregående riksdagar hafva motioner med samma syftemål som den nu föreliggande blifvit väckta. Ingen af dessa har emellertid lyckats tillvinna sig understöd af konstitutionsutskottet, hvars afstyrkande hemställan äfven vid samtliga riksdagarne, på ett undantag när, af båda kamrarne godkänts. I Första kammaren har utskottets hemställan endast vid två riksdagar föranledt omröstning, nemligen vid riksdagen år 1873, då utskottets hemställan bifölls med 76 röster mot 25, och år 1882, då den bifölls med 79 röster mot 15. I Andra Kammarne har utskottets hemställan bifallits utan omröstning vid riksdagarne åren 1879, 1884 och 1885 samt efter omröstning vid riksdagarne åren 1867, med 65 röster mot 52, 1873 med 107 röster mot 55, 1875 med 65 röster mot 42, 1881 med 112 röster mot 53, 1882 med 123 röster mot 53, 1886 med 92 röster mot 32 samt vid 1889 års riksdag med

109 röster mot 78, hvilka afgåfvos för ärendets återremittering till utskottet. Vid 1891 års riksdag, då frågan senast var föremål för behandling, blef den i ämnet väckta motionen af Första Kammaren utan diskussion förkastad men deremot af Andra Kammaren med 116 röster mot 94 bifallen.

Emot den föreslagna grundlagsändringen har vid föregående tillfällen af konstitutionsutskottet hufvudsakligen anförts:

Äfven om ur rent teoretisk synpunkt åtskilliga skäl kunde anföras för det öppna omröstningssättet, såsom det naturligaste och mest manligå, måste likväl frågan bedömas förnämligast ur synpunkten af dess praktiska gagn för det allmänna. Företråde torde då böra tillerkännas det nu stadgade omröstningssättet, som i vida högre grad än det föreslagna gjorde det möjligt för en representant att, oberoende af hvarje påtryckning, som i mera grannliga och ömtåliga frågor kunde tänkas inverka på en i allmänhet sjelfständig man, fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse, om denna ock vore stridande mot deras, med hvilka han vanligen vore liktänkande, eller mot den mening, som för tillfället ville gälla såsom den allmänna. Ett uppdrag, så omfattande som representantens, måste gifvas af förtroende till och kännedom om representantens karakter och tänkesätt i allmänhet, icke allenast på grund af den visshet, man kunde ega om hans röst i en eller annan fråga. För öfrigt antoge i en mängd viktiga frågor debatterna i kammarne karakteren af öppen omröstning. Den tidsbesparing, som understundom väntades blifva en följd af det öppna omröstningssättet, vore tvifvelaktig, enär det snarare kunde antagas, att representanterna då vida mer än hittills skulle anse sig böra särskildt motivera, hvarför de deltagit i det ena eller andra beslutet. Detta skulle otvifvelaktigt blifva händelsen, om en ledamot i följd af skäl och upplysningar, framställda under öfverläggningen inom den kammare, han tillhörde, skulle finna sig pligtig att frånga en mening, för hvilken han röstat inom utskott, förutsatt att han icke, just på grund af den öppna omröstningen, ansåge sig tvungen att, för undvikande af beskyllningen om bristande fasthet i grundsatser, vidblifva en mening, hvars rättighet han fått giltiga skäl att betvifla. Hvad som till stöd för den öppna omröstningen åberopats från förhållandet inom utländska nationalrepresentationer, kunde först då tillerkännas någon egentlig vikt, om det ådagalades, att den främmande plägseden med fördel läte tillämpa sig på våra förhållanden. I allt fall hade det icke visat sig, att det hos oss häfdvunna omröstningssättet medfört några olägenheter. Särskildt berättigade icke det sätt, hvarpå svenska folkets ombud hittills utöfvat Riksdagens beslutanderätt,

till det påståendet, att en öfvergång till den öppna omröstningen vore af behovet påkallad.

Med hänsyn till hvad sålunda tillförene blifvit af konstitutionsutskottet anfördt mot antagande af förslag med enahanda syfte som det nu förevarande, samt då vid frågans senaste behandling inom Andra Kammaren intet blifvit andraget, som enligt utskottets uppfattning, kunnat förringa giltigheten af de skäl, som mot förändringen åberopats, och icke heller den förnyade framställning i ämnet, som vid innevarande riksdag förelegat till utskottets bedömande, kunnat öfvertyga utskottet om lämpligheten att frånträda den ståndpunkt i frågan, som af konstitutionsutskottet förut intagits, föranlåtes utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 mars 1895.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herrar *Nilson* och *Elowson*, som yttrat:

Det öppna omröstningssättet erkännes allmänt ega företräde ur teoretisk synpunkt såsom det naturligaste och mest manliga. Endast af praktiska hänsyn har också, såsom af motiveringen framgår, dess införande i Riksdagens kamrar blifvit af utskottet afstyrkt. De praktiska olägenheter, som, med upprepande af konstitutionsutskottets vid föregående riksdagar afgifna yttranden i samma fråga, nu åter framhållas såsom skäl för utskottets afstyrkande hemställan, synas oss emellertid icke böra tillmätas synnerlig vikt i jemförelse med de många och stora fördelar, som å andra sidan skulle genom tillämpning af den öppna omröstningen vinnas. Hvilka dessa fördelar äro, har i den nu behandlade motionen blifvit uttaladt. Dessutom har det öppna omröstningssättet en uppfostrande betydelse och bidrager att bilda karakterer, i följd hvaraf detta omröstningssätt skulle varda till åtnad för så väl den enskilde representanten som för hela riksförsamlingen.

På grund af dessa och öfriga i motionen angifna skäl hafva vi inom utskottet uttalat den mening, att utskottet skulle hemställa:

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen:

§ 60.

När ärende — — — — — derom tillåtas.

Omröstning skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — — — Riksdagens beslut.

Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talman i en dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 75.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — — — erfordras;

af herrar *Olsson* i Maglehult och *Norman*, hvilka instämt med herrar *Nilson* och *Elowson*;

samt af herrar *Gyllensvärd* och *Johnsson* mot utskottets motivering.

Herrar *Behm* och *Bengtsson* hafva begärt att här få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.